

נספח 1 - שינויי מדיניות, רגולציה ותקצוב ממשלתיים הנדרשים למימוש המלצות מסמך זה

כדי לאפשר לרשויות המקומיות להגשים את המלצות, יש צורך בשינויי המדיניות, הרגולציה והתקצוב הבאים, בתמיכת הממשלה:

1. היערכות לחירום:

- 1.1. בזמן חירום ומשבר יש לאפשר לרשויות המקומיות גמישות מירבית בקביעת שיעור והרכב "העובדים החיוניים". אין לגזור גזירה שווה בנוגע לעבודתו של משרד ממשלתי ועבודתה של רשות מקומית בזמן חירום. בזמן חירום, נדרשת הרשות המקומית להמשיך ואף לתגבר באופן משמעותי את השירות והתקשורת השוטפת עם התושבים, העסקים וכלל הגופים הפועלים בעיר.
- 1.2. איגום והעברת כל המידע הדרוש על תחלואה, צפי להתפרצויות, וכיו' לרשויות המקומיות.

2. איזון תקציבי של הרשויות המקומיות:

- 2.1. הגדלת תקציב מענק האיזון ומענק הפיתוח לרשויות המקומיות הזכאיות לכך בשנה הנוכחית ובשנים הבאות 2021 ו-2022, כדי לאפשר יציאה מיטבית ממשבר הקורונה וצמיחתן של הרשויות המקומיות וחיזוק אוכלוסייתן.
- 2.2. הסמכת העיריות העצמאיות לצמצם את הגירעון שנגרם להן בעת משבר באמצעות הגדלת היקף העברת הכספים מקרנות הפיתוח ומקרן מקרקעין לטובת התקציב הרגיל; מתן היתר לאשראי לזמן קצר ועד לשיעור של 10% מהתקציב המאושר; מניעת פגיעה בהגדרתן של "עיריות איתנות" בעת משבר ובתקופת היציאה ממשבר.
- 2.3. פיתוח כלים ייעודיים לבניית חוסן ברשויות, בדגש על רשויות חלשות מבחינה סוציו-אקונומית ועל רשויות בהן יש שכונות ואזורים המאופיינים באוכלוסיות פגיעות במיוחד (כגון פליטים, שיעור גבוה של אוכלוסייה מבוגרת, וכיו"ב).
- 2.4. הקדמת תשלומים ממשלתיים להם זכאיות הרשויות המקומיות, בדגש על שחרור מהיר ובזמן של ההשתתפויות בחינוך, רווחה, הרשאות לבינוי כיתות לימוד ועוד.

3. עבודה מהבית:

- 3.1. הכרה בעבודה מהבית, לא רק עבור תקופות משבר אלא גם בשגרה ופיתוח מנגנונים והסדרים משלימים, לרבות בנוגע לביטוח.

4. דיגיטציה:

- 4.1. האצת קצב פרישת תשתיות הסיבים האופטיים לאינטרנט מהיר ברחבי המדינה, והפעלתם הלכה למעשה, במסגרת היערכות לצורך בעבודה מהבית במצבי חירום, ולהרחבת היקף העבודה מהבית או מסביבת הבית גם בשגרה.
- 4.2. חיזוק הדיגיטציה במערכת התכנון: קידום תכנית דיגיטציה של כל היבטי העבודה של מערכת התכנון, לרבות מידע, הגשת בקשות, ישיבות ועדה מקומית, קבלת קהל וכיו"ב. בהכנת התכנית יש לכלול את הרשויות המקומיות, מנהל התכנון, מטה הדיור ומשרד האוצר. יש להקצות את הכספים הדרושים לשם כך ולדאוג כי המערכות יאפשרו נגישות לכל האוכלוסיות ולכלל הרשויות המקומיות.
- 4.3. חיזוק הדיגיטציה ברשויות המקומיות: תמיכה ותקצוב הפיתוח של מערכות ופלטפורמות דיגיטליות לשימוש הרשויות המקומיות, לרבות מערכות להנגשת שירותים מוניציפליים באופן מקוון, וכן מערכות לייעול עבודת הרשות המקומית ואיגום נתונים בצורה מאובטחת בין אגפי הרשות המקומית ומחלקותיה.

4.4. בחינת אפשרות לפיתוח מערכת משותפת לממשלה, גופי הסמך שלה והשלטון המקומי, כדי לשפר ולייעל את התקשורת הפנים שלטונית, בדומה ליוזמתה של ממשלת אסטוניה אשר אימצה מערכת לשיתוף מידע בין משרדי הממשלה וגופי הסמך, המייעלת את העבודה של כל אחד מהמשרדים ואת שיתופי הפעולה ביניהם.¹ מערכות כאלה יכולות לתמוך במנגנוני One Stop Shop עבור תושבים ועסקים, בתחומי רישוי עסק, תכנון ובנייה ועוד.²

5. חינוך:

- 5.1. חיזוק העצמאות הניהולית והתקציבית של הרשויות המקומיות בתחום החינוך, באופן שיאפשר לרשויות המקומיות ולבתי הספר עצמם סמכויות נרחבות יותר, לרבות בתחום הניהולי-תקציבי, ובהתאם לאופי וצרכי הרשות המקומית ותושביה.³
- 5.2. יש צורך בהשלמת הפיתוח של מערכות למידה מקוונת, התאמתן למגוון צרכים וגילאים והבטחת הנגישות שלהן לכל מערכת החינוך.
- 5.3. יש לבצע בחינת עלות-תועלת רוחבית ומעמיקה של השפעת הסגירה (והפתיחה מחדש) של מערכת החינוך על ההיבטים הבאים:
 - 5.3.1. תרומה לצמצום ההתפשטות של המגיפה.
 - 5.3.2. הפגיעה במשק, תוך אפיון ענפים כלכליים שהושפעו במיוחד.⁴
 - 5.3.3. היבטים חינוכיים ולימודיים, בדגש על הקשיים והמגבלות של מערכת הלמידה המקוונת, וכיצד ניתן לשפרם לקראת משברי העתיד.
- 5.4. יש להיערך להכנת תשתית מתאימה למורים לטובת הלמידה המקוונת. הכשרות למורים, המשך פיתוח ושיפור מערכות הלמידה המקוונת והכנת מערך מובנה של שיעורים מוכנים.

6. בריאות קהילה ורווחה:

- 6.1. השמה של עובדים שיצאו לאבטלה או חל"ת במשימות ציבוריות (הדרכת מחשבים לתלמידים ואזרחים ותיקים, חלוקת מזון, הדרכת כיתות וצוותי מורים ועובדי מדינה בפן הטכנולוגי של עבודה מרחוק, סיוע למערך הרווחה הרשותי, חלוקת מסיכות וכיו"ב).
- 6.2. תכלול אחיד ומשותף של כלל המשרדים החברתיים בהובלת משרד אחד שייקבע לשם כך (כעת פועלים מספר משרדי ממשלה וגופים ממשלתיים בנושאים החברתיים, והדבר מקשה על עבודת הרשויות המקומיות: המשרד לשוויון חברתי, משרד הבריאות – בחלקו המתייחסים לאוכלוסיות פגיעות, משרד הרווחה, המשרד לחיזוק וקידום קהילתי).
- 6.3. הכנת מתווה להתמודדות עם קושי בעמידה בהתחייבויות בתחום הנדל"ן – משכנתא / שכר דירה, הן לבעלי דירות, הן לדיירים שוכרים והן לעסקים קטנים שוכרים.
- 6.4. גיבוי תקציבי למצב של אי תשלום חובות לתאגידי מים, כדי להימנע מניתוק אספקה בזמן משבר.
- 6.5. הבטחת המשך קיומן וזמינותן של מערכות ומסגרות לטיפול במקרים של אלימות במשפחה, תופעה שהלכה והתגברה בתקופת משבר הקורונה.⁵ פיתוח כלים לסיוע מקוון בהתמודדות עם מצבים אלה, כדי להגדיל את הנגישות למערכי הסיוע גם בשגרה וגם בחירום.
- 6.6. סיוע ממשלתי תקציבי בהנגשת המרחב הציבורי לבני הגיל השלישי: לרבות שדרוג תשתיות, פרישת ברזיות, הצללה, התקנת כסאות וספסלים, שילוט, תאורת רחוב, נתיבי הליכה בטוחים, וכיו"ב.

7. כלכלה מקומית:

- 7.1. מיסוד מנגנון משותף לקבלת החלטות בנושא "הקלת ארנונה מראש" בשיפוי ממשלתי, לקראת התפתחות משברים עתידיים, ככל שנדע לחזות משברים אלה.

7.2. גיבוש פתרון לאומי לסיוע לעסקים הנשענים על תיירות או על יוממות, כגון מסעדות, חנויות בוטיק, מלונות וכו'.

7.3. הסמכת הרשות המקומית לתת עדיפות לרכש מקומי-עירוני, ותיקון חוק המכרזים בהתאם לזאת.

7.4. הסדרת תחום החקלאות העירונית: לרבות הסדרת שימוש קרקע לחקלאות עירונית בשיעור מופחת ביחס לארנונה העסקית, הפחתת תעריפי המים באופן שיתקרבו או ישתוו לאלה של חקלאות כפרית.

8. תכנון ובנייה:

8.1. שינוי רגולציה והכנת נוהל למסלול מקוצר לשינוי ייעוד זמני של מקרקעין לתקופת משבר ובעת חירום.

8.2. "תכנון מתקן": קידום מנגנון לבחינה מחדש (ובמידת הצורך התאמה) של תכניות מפורטות ישנות לאור העקרונות התכנוניים העדכניים והצרכים המקומיים המשתנים בשל משבר.⁶

9. תחבורה:

9.1. שיפור האמינות (דיוק ועמידה בזמנים) והקישוריות של התחבורה הציבורית.

9.2. הצבת עמדות חיטוי בתחבורה הציבורית – באוטובוסים, בקרונות הרכבת ובתחנות גדולות. שימור הנוהל של חלונות פתוחים.

9.3. לבחון אפשרות של מוניות פתוחות (ריקשות-אופניים, טוק-טוק חשמלי).

10. סביבה וקיימות:

10.1. אימוץ יעד מתקדם להפחתת פליטות והעדפת השקעות סביבתיות. למשל, ממשלת בריטניה מגבשת בימים

אלה מדיניות "ירוקה" ליציאה ממשבר מגיפת הקורונה, שמבוססת על צמצום התלות בדלקים מזהמים.⁷

מדינות האיחוד האירופי, שנפגעו גם הן בצורה משמעותית ממשבר הקורונה, הודיעו על כוונתן להכפיל את

היקף ההשקעה ביוזמות ירוקות במסגרת ה-European Green Deal.⁸

גם ממשלת סין נקטה מספר צעדים דווקא בזמן משבר מגיפת הקורונה, שתורמים להגנת הסביבה, למשל

החמרת הרגולציה בנוגע לזיהום אוויר, לזיהום מקורות מי שתייה, שהתגבר בתקופה זו בשל העלייה

בשימוש בחומרי חיטוי, וכן בנוגע לטיפול בפסולת רפואית והשפכים הרפואיים, שגדלו גם הם בתקופה זו.

במסגרת זו, ביצעו הרשויות בסין ניטור בזמן אמת של בתי חולים, מט"שים, אתרי פסולת ועוד, על מנת

לייעל את הזיהוי והטיפול בתקלות.⁹

10.2. יש להימנע ככל האפשר מצמצום והקלת הדרישות הסביבתיות כלפי גורמים מזהמים, כגון הצעדים שנקטו

על-ידי ממשלת ארה"ב בתקופת המשבר הנוכחי – הקפאת סנקציות כלפי מפעלים שחרגו מהיתרי הזיהום

(עד להודעה חדשה!), השעיית התקן למעבר לדלקים פחות נדיפים לשם הבטחת זמינות הדלק (תוך הגברת

הסיכון לערפיח וזיהום אוויר), תמיכה בתעשיית התעופה ללא דרישה להפחתת פליטות גזי החממה, וכמו

כן הגדלת התמיכה בתעשיית הרכב.

11. אנרגיה:

11.1. להסדיר בחקיקה את סמכותן של רשויות מקומיות להתקין / להפעיל רשתות חשמל חכמות, בדגש על

שילוב מיקרוגריד.¹⁰

11.2. המשך הסרת חסמים רגולטוריים לקידום הפרישה של מתקנים פוטו-וולטאיים במרחב הבנוי, לדוגמה בכל

הנוגע לסף ההסכמה של דיירים בבניינים משותפים להצבת מתקנים, ופיתוח מנגנוני תמרוץ חזקים יותר

לעידוד ההתקנה של פאנלים – לרבות מנגנונים של הלוואות בריבית מופחתת או ללא ריבית בכלל.

11.3. מסגרת סיוע לרשויות מקומיות לקדם פרישה של מתקנים פוטו-וולטאיים במבני ציבור, לדוגמה החרגת

תחום זה מתקרת המלוות המאושרת לאותה שנת כספים.

-
- ¹ שרון, זוהר. "סיכום נסיעת עבודה לעיר Tallinn במדינה Estonia", עיריית תל אביב-יפו, 2018. קישור.
- ² Shenker, J., "Cities after Coronavirus: how Covid-19 could radically alter urban life", *The Guardian*, 23.3.2020
- ³ זיו, אמיתי, "הערים החזקות מציעות שירותים מקוונים לתושבים; לערים החלשות אין אפילו אתר", *דה מרקר*, 4.5.2020.
- ⁴ קשתי, אור. "ישראל שאחרי הקורונה: צריך לשטח את הפירמידה - לפרק ולהרכיב מחדש את משרד החינוך", *הארץ*, 28.4.2020.
- ⁵ לוקש, אלכסנדרה, "זעקת הרשויות המקומיות: אי אפשר להגיד גן ילדים לא ואיקאה כן", *ynet*, 24.4.2020.
- ⁶ אילן, שחר. "ביבס מאיים: אם הממשלה לא תפעיל את מערכת החינוך תוך שבוע - יוצאו כל עובדיה לחל"ת", *כלכליסט*, 23.4.2020.
- ⁷ "ראשי רשויות מפצירים בנתניהו: החזר את מערכת החינוך והמרכזים לשגרה", *חדשות כיפה*, 16.4.2020.
- ⁸ "זה סיר לחץ. והאלימות יוצאת על נשים וילדים", *אטילה שומפלבי*, *ynet*, 2.4.2020.
- ⁹ "הערכת מצב: משבר הקורונה ועולם התכנון", *מנהל התכנון*, אפריל 2020.
- ¹⁰ קרבטרי, מאיה. "תסקירי השפעה על הסביבה - מחקר משווה", *מכון דש"א והמשרד להגנת הסביבה*, 2010.
- ¹¹ "משבר הקורונה בראי הגנת הסביבה", *משרד המודיעין - אגף המחקר*, מדינת ישראל, 12.5.2020.
- ¹² שלימצק אדם ואילת רוזן. "קורונה ואיכות סביבה בעולם - עדכון מס' 4", *המשרד להגנת הסביבה*, 6.4.2020.
- ¹³ גרוסמן, גרשון, עברון, יגאל, ושפירא נעמה. "מיקרוגרד ורשת חשמל חכמה בידן של ייצור מבוזר ואנרגיות מתחדשות", סיכום והמלצות דיון בפורום האנרגיה של מוסד נאמן בטכניון ב-9.2.2017, *הטכניון*, אפריל 2017. עמודים 1-3.
